

2.2. Melk: meer dan genoeg!

De grootste bedreiging voor de Europese Gemeenschap vormt de overproductie. De afzet van onder andere boter en melkpoeder en het opkopen en bewaren van de overschotten kosten te veel (belasting)geld.

Een groot aantal mensen in de Derde Wereld lijdt aan ondervoeding. Zij zijn te arm om voedsel te kopen. Het ontbreekt hen ook aan de middelen om voldoende voedsel voort te brengen.

We zien twee immense problemen. Hier hebben we 'genoeg van te veel', daar hebben mensen 'genoeg van te weinig'. Beide problemen kunnen nauwelijks gescheiden worden. Ter discussie staat de vraag hoe hongersnood en overvloed worden verbonden.

De traditionele visie luidt dat 'ons' teveel 'hun' tekort kan verhelpen. Zuivelhulp en (gesubsidieerde) exporten zijn zo haast per definitie goed. Binnen deze visie past ook de overdracht van 'onze' produktiemethoden: stamboekvee, moderne melkfabrieken, grote bedrijven, enz.

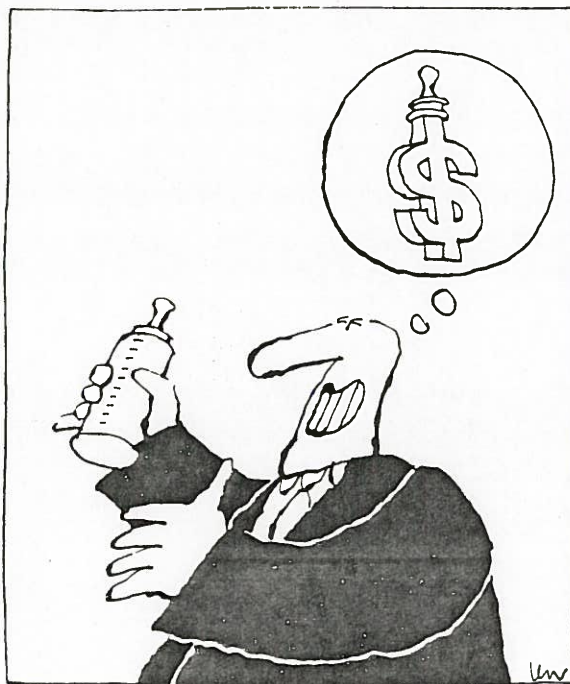
Er bestaat veel algemene kritiek op deze visie. Het is ook te mooi om waar te zijn dat 'ons' belang samenvalt met de oplossing van hongersnood en ondervoeding. Maar: algemene kritiek leidt niet tot een zinvolle actie waar mensen zich voor inzetten. Acties richten zich altijd op concrete uitwassen. Hierbij treft u enkele voorbeelden aan.

De *babyvoedings-campagne* had als directe aanleiding de dood van vele babies. Zuivelondernemingen als Nestlé worden min of meer beschuldigd van moord. Hun agressieve reclamemethoden deugen niet.

De *Werkgroep Beter Zuivelbeleid* (WBZ) kaart de positie van melkveehoud(st)ers in de Derde Wereld aan. Zij, zeker de kleineren, worden de dupe van zuivelhulp en zuivelexporten. Hun producten kunnen niet concurreren tegen het goedkope aanbod vanuit de EG.

De *Landelijke India Werkgroep* (LIW) stelt het zuivelproject 'Operatie Vloed' ter discussie. Dit project streeft naar een verbetering van de Indiase melkveehouderij en van de melkvoorziening van de stedelijke bevolking. Volgens de LIW komt dit project onvoldoende ten goede aan de armsten. De kernramp in *Tsjernobyl* (1986) leidde tot een radioactieve besmetting van melkpoeder. Enkele ontwikkelingslanden worden nu geconfronteerd met besmet melkpoeder uit de EG. Een echte actie is op dit punt nog niet georganiseerd.

De actie '*Hou het zuivel*' van de Vereniging Milieudefensie (VMD) heeft een geheel andere invalshoek. De VMD vreest dat de levensmiddelenindustrie de grondstof melk meer en meer gaat vervangen door plantaardige grondstoffen, zoals sojabonen. De onderlinge verwisselbaarheid van grondstoffen verzwakt de positie van boeren en boerinnen, in de EG en in de Derde Wereld.

Zoals gezegd: de acties richten zich op een klein onderdeel van het 'zuivelvraagstuk': de afzetbevordering in de Derde Wereld of een ontwikkelingsproject. Er is sprake van een aanwijsbaar schandaal. Algemeenheden worden zo veel mogelijk vermeden.

Deze benadering heeft één zwak punt. Voor de één, de actiegroep, is het 'schandaal' symbolisch voor het geheel. 'Alle zuivelexporten zijn slecht', om het maar eens overdreven te zeggen. Voor de ander is dat ene schandaal juist de uitsondering op het geheel. Oeverloze discussies zijn dan het gevolg.

Kenmerkend voor de genoemde acties is dat ze redelijk tot goed doordacht zijn. Acties worden vaak vergezeld door betrouwbaar informatiemateriaal. Zo publiceerde de Landelijke India Werkgroep: *India als melkkoe van de EG*. De Babyvoedingsactie vanuit Nederland was gebaseerd op een uitvoerig studierapport: *Babyvoeding in ontwikkelingslanden*. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van informatieve folders en populaire brochures. Ook weet men vrij goed wat men wil bereiken. De babyvoedingsactie richtte zich op een reclamecode voor babyvoeding. Nu gaat het om het opnemen van deze code in onze nationale wetgeving en het opsporen van overtredingen. De Werkgroep Beter Zuivelbeleid wil een Europees landbouwbeleid dat werkgelegenheid en voldoende inkomen biedt aan boeren en boerinnen binnen en buiten de EG. De Landelijke India Werkgroep verwacht een politiek besluit om 'Operatie Vloed' af te bouwen. De Vereniging Milieudefensie richt zich op een verandering in de warenwet. Genoemde organisaties weten zich aardig in de kijker te spelen. Ze bereiken de me-

dia, het publiek en zelfs de politici. Dat heeft te maken met de reeds genoemde kenmerken: ze hebben een boodschap.

Maar dat niet alleen, mensen worden ook geraakt. De dood van een baby door schuld wekt bij iedereen verontwaardiging. Een Nederlandse boer(in), al of niet bedreigd in zijn of haar bestaan, kan zich de positie van een boer(in) in de Derde Wereld goed indenken. Hij of zij deelt soms de woede om de dumping van melkpoeder.

Enkele elementen passeerden de revue: de woede vanwege een schandaal, de kennis van wat er aan de hand is en het voorstel voor verandering. Hoe belangrijk ook, deze elementen zijn niet voldoende. De eigenlijke actie wordt gedragen door mensen die vechten voor verandering. Ieder op eigen wijze en in de eigen situatie.

De Babyvoedingsactie in Nederland kent een aantal werkgroepen die gesprekken voerden met de zuivelindustrie. Een landelijk overleg zorgde voor coördinatie. Dit overleg zette ook een kaartenactie op. Een kaart voor meer informatie over borstvoeding; een kaart om de zuivelindustrie te herinneren aan de code; een kaart voor politici om hen te vragen meer aandacht te besteden aan het naleven van de code en een kaart aan OSACI met het verzoek om meer informatie over het wereldvoedselvraagstuk. Ook op internationaal niveau is er intensieve samenwerking. Veel zuivelondernemingen zijn immers ook internationaal georganiseerd. Juist door deze gecombineerde aanpak kan op alle niveaus druk worden uitgeoefend.

Ook de Landelijke India Werkgroep hanteert een kaartenactie. Een ieder wordt uitgenodigd om de actiepunten te ondertekenen en de kaart te verzenden naar de Werkgroep. Ook kunnen meer kaarten ter verspreiding worden aangevraagd.

Adressen

- Landelijk Overleg Babyvoeding
p/a Willemstraat 56
9725 JD Groningen (050-27 21 58)
- Werkgroep Beter Zuivelbeleid
Postbus 729
9700 AS Groningen (050-26 71 23)
- Landelijke India Werkgroep
Oudegracht 36
3511 AP Utrecht (030-32 13 40)
- Vereniging Milieudefensie
Postbus 20050
1000 HB Amsterdam (020-22 13 66)

De LIW probeert ook de steun van maatschappelijke organisaties te verwerven: plattelandsorganisaties, kerken, enz. Politici (Europees Parlement, Europese Commissie, Nederlandse minister voor ontwikkelingssamenwerking) worden rechtstreeks benaderd met de actiepunten. De Landelijke Werkgroep zorgt voor de coördinatie, de publiciteit en de gesprekken met politici en anderen.

De genoemde acties zijn voor een deel succesvol. Er is bijv. inmiddels een reclamecode voor babyvoeding. Tegelijk zijn er nog steeds overtredingen.

De Landelijke India Werkgroep heeft de Europese Commissie min of meer gedwongen 'Operatie Vloed' opnieuw te evalueren.

De EG-zuivelproductie is gebonden aan beperkingen, zij het dat het EG-budget en niet de Werkgroep Beter Zuivelbeleid de doorslag gaf. De WBZ strijdt echter nog steeds voor een betere vorm van produktiebeperking.

Dankzij dergelijke acties worden de scherpe kantjes van de technische en economische vooruitgang wat bijgevlind. Niet meer, maar zeker ook niet minder!

Om verder te lezen

- 'Voedingswijzer', IOW (1984)
- 'Honger in Overvloed', NIO-Vereniging (1985)
- 'India als melkkoe van de EG', Landelijke India Werkgroep (1986)
- 'Het probleem van de Kunstmatige Babyvoeding is de (Derde) Wereld nog niet uit', Landelijk Overleg Babyvoeding (1987)

de haar schuld in dezen. Ieder die een brief had ingestuurd kreeg een prachtige kleurenfolder en achtergrondinformatie. De verantwoordelijkheid werd door Shell doorgeschoven naar onze regering die de export toestond en de Derde Wereld die om hun produkten vroeg.

- De werkgroep heeft hier een weerwoord op geschreven en dat ook onder de aandacht van de gemeente gebracht.

Evaluatie

- Veel gemeentelieden zijn door middel van de schrijfactie bij dit onderdeel van het wereldvoedselvraagstuk betrokken geraakt. Er zijn ongeveer 60 brieven verstuurd. De wortels van ondervoeding en honger bleken duidelijk gekoppeld te kunnen worden aan beleidsbeslissingen van regering en bedrijfsleven hier.
- Uit andere plaatsen in de regio en het land zijn verschillende brochures en voorbeeldbrieven opgevraagd. Wat daarmee precies gebeurd is, is echter onduidelijk gebleven.
- De correspondentie met Shell is moeilijk: het gaat om ethische tegenover economische argumenten. De hardheid van de laatste brengt een gevoel van teleurstelling met zich mee.
- De overheid heeft op een enkele uitzondering na niet gereageerd.

Leerpunten

- Tijdens de actie speelde ook de behandeling van de Wet milieugevaarlijke stoffen in de Tweede Kamer. Hierin bleek ook de export van hier verboden bestrijdingsmiddelen geregeld te zijn. De Tweede Kamer heeft tenslotte de export van deze stoffen toegestaan, waardoor Shell kon doorgaan met haar exportbeleid. Dit actuele politieke besluitvormingsmoment had beter aangegrepen moeten worden om druk uit te oefenen.
- Het initiatief van een plaatselijke groep was veel sterker geweest als het was overgenomen door landelijke organisaties als het Interkerkelijk Overleg Wereldvoedselvraagstuk, zowel om de publiciteit rond de actie te vergroten als om de over-

heid en het bedrijfsleven meer gericht te kunnen benaderen. De brochure 'Bestrijdingsmiddelen en de Derde Wereld' is nog te bestellen bij de werkgroep werelddiakonaat, Bert Oosterheerd, Gondel 26-04, 8243 LM Lelystad.

2. 'Gemeenten voor zuivere koffie'

In het kader van de campagne 'Zuivere koffie, een kwestie van smaak' is door Solidaridad en de andere initiatiefnemers van deze actie een werkmapp uitgegeven. Voor informatie over de campagne zelf zie hoofdstuk 2.1.

In het kader van de 'gemeente-actie' wordt gevraagd de gemeenteraad te benaderen met het verzoek om in het vervolg 'zuivere' koffie te gaan schenken op het gemeentehuis en op de verschillende gemeentesecretarieën. De werkmapp 'Gemeenten van zuivere koffie' is te bestellen bij Solidaridad.

3. Voorbeeld van het ondersteunen van een landelijke lobby-actie

Sinds een paar jaar voert de Landelijke India Werkgroep een actie onder het motto: 'Melk India niet uit!' (zie ook hoofdstuk 2.2.). Deze actie heeft ten doel de omvangrijke EG-zuivelhulp aan en de veevoerimporten uit India te stoppen.

In het kader van deze actie wordt plaatselijke groepen gevraagd een kaart te ondertekenen met de volgende eisen:

- snelle afbouw van de EG-zuivelhulp aan India;
- geen zuivelhulp voor flesvoeding;
- geen hulp voor Westerse kruiskoe in India;
- stop de EG-veevoerimport uit India.

De actie en de steun daarvoor uit India en diverse EG-landen heeft ertoe geleid dat de EG haar beslissing over nieuwe vijfjarige zuivelhulp nu al meer dan een jaar heeft uitgesteld. Ook de kritiek op de hulp aan het nationale Indiase zuivelprogramma 'Operatie Vloed' vindt steeds meer gehoor.

Deze actie gaat nog steeds door!

Voor meer informatie en bestelling van actiemateriaal:

Landelijke India Werkgroep.

Oudegracht 36, 3511 AP Utrecht (030-32 13 40).

melk india niet uit!

IK/WIJ ONDERSTEUN(EN) DE AKTIE-PUNTEN

- * Snelle afbouw van de EG-zuivelhulp aan India
- * Geen zuivelhulp voor flesvoeding
- * Geen hulp voor Westerse kruiskoe in India
- * Stop EG-veevoerimport uit India

Afzender handtekening :
 naam :
 organisatie :
 namens organisatie? ja / nee
 straat + nummer :
 postcode + plaats: